

Det här verket har digitaliserats vid Göteborgs universitetsbibliotek.
Alla tryckta texter är OCR-tolkade till maskinläsbar text. Det betyder att du kan söka och kopiera texten från dokumentet. Vissa äldre dokument med dåligt tryck kan vara svåra att OCR-tolka korrekt vilket medför att den OCR-tolkade texten kan innehålla fel och därför bör man visuellt jämföra med verkets bilder för att avgöra vad som är riktigt.

This work has been digitised at Gothenburg University Library.
All printed texts have been OCR-processed and converted to machine readable text.
This means that you can search and copy text from the document. Some early printed books are hard to OCR-process correctly and the text may contain errors, so one should always visually compare it with the images to determine what is correct.

Extra Posten.

Torsdagen den 21 October 1819.

Dramatik.

Repertoiren har, sedan Kongl. Theaterns öppnande, fått tillväxt af ett nytt stycke. Med den mindre Personal, som för Dramatiska konsten är användbar, och den, kanhända, ofta generade ställning, hvari Directionen i ekonomiskt afseende befinner sig, vid valet af nya stycken, torde dessa strängare fordringar, hvilka den säkerligen sjelf skulle vara böjd att uppfylla, få gifva vika för tids-omständigheter.

Det nya stycke man har att anmäla, är *Czar Peter, Skepps-Timmerman i Holland*, Comedie i 3 Acter med Divertissement af Dans, öfversättning från Franskan; första gången uppförd den 8 October.

Ämnet har Historisk grund, men afviker i den mån från sanna förhållandet, som Författaren ansett nödigt, för att förena Theater-effect med åskådlig het af Czarens geniala och häftiga lynne, hvarigenom naturligtvis anakronismer uppkomma.

Scenen är i Sardam, der Peter, i djupaste incognito, under namnet Michaeloff, arbetar på Amiralitets-Warfvat. En från Ryssland afviken Soldat, Peter Fliman, är hans arbetskamrat och sällskapsbroder på Vårdshusen.

Underrättelser från Ryssland inberätta, att Strelitzerna å nyo rest sig och

att fälttåget mot Turkarne aflupit olyckligt. Czaren, som hemligen fått depecher, vederlägger med värma ryktet om Arméens förlust, och sätter derigenom sin vän Fliman i ej ringa förundran öfver den ifver, hvarmed han omfattar Politiken. En liten kärlekshandel, emellan denne Fliman och en ung flicka, är blott episodiskt behandlad och utan annat intresse, än att den uppfyller lacunerna.

Van Bett, Borgmästare i Sardam, en jovialisk gubbe, som häldre dricker sitt glas, än bryr sin hjerna, har emedertid fått befallning, från Amsterdam, att esterspana vissa främlingar, som förmodas värfva sjöfolk och arbetare, för Ryssland, hvaribland, som misstänkt, uppgifves en vid namn Peter. Timmermännen framkallas, och första svårigheten för Borgmästaren är att kunna finna den rätta, då så många af dessa äga namnet Peter. Ingen anar, som driffjädern härtill, den arbetsamma Michaeloff. Snarare misstänkes Peter Fliman, och Borgmästaren anbefaller i synnerhet ett vaksamt öga på honom.

Peters förtrogne och Minister, Le Fort, uppträder under förklädnad af en resande Köpman, och Czaren befäller honom påskynda anvärfningen af det sjöfolk, som skall afgå till Ryssland.

Sändebud från Engelska och Franska Hofven äro emedertid ankomne, hvilka båda söka förekomma hvarannan

i att uppspeja Czaren och att vinna hans deltagande för sina olika planer. Lord Simpley vänder sig till Borgmästaren, lofvar honom 2000 Pund för hans medverkan; men innan han tydeligen hunnit förklara sig, afbrytes han af van Bett, som, med sinnet fullt af sin från Amsterdam erhållne befallning och sin fattade misstanke mot Fliman, tror sig förstå hvarom fråga är, hvilket ger anledning till ett *qui pro quo*, hvarunder Fliman blir af Lord Simpley ansedd som Czaren, men deremot, af van Bett, som en förbrytare, hvilken af England efterspanas. Franska Ministern Grefve Chateauneuf anländer straxt derpå, får se de båda Ryska Timmermannerna, men har nog tact att icke taga Drängen för Herrn. Han yppar sig och sina afsigter. — Czaren kan icke förneka sin person; han har böjelse för Franska Alliancen och ger honom, till dess avslutande, ett mote på Vårdshuset.

Början af Andra Akten föreställer ett Dryckeslag af Skepps-Timmermänner. Czaren, bredvid kannor och stop, avslutar Tractaten med Chateauneuf, och Lord Simpley sysselsätter sig med Fliman, som är utom sig af glädje, att vara ansedd för Rysslands beherrskare.

Förnyade stränga ordres ankomma att bevaka de främlingar, som uppehålla sig i Sardam. De nämnde Diplomaterna, jemte Le Fort, äro alla förklädd. De upptäckas likväl som Utländningar. Borgmästaren tror sig bland dem hafva funnit den brottslige, — fordrar med myndighet hans namn, och svaret blir: "Grefve af Chateauneuf, Fransk Minister." Borgmästaren hvarnar öfver misstaget, gör sina ursagter, men vänder sig med samma Embetsmannaton till en annan. Det är Lord Simpley, Engelska Legations-Secreteraren. Ett tredje försök att finna den brottslige — det är Le Fort, Amiral och Rysk Ambassadör hos General-Siaterne. Nu förvånas van Bett ännu mer, som söker upptäcka, som han säger,

skälmar, och finner Ministrar. — Med tillförsagt angriper han nu Fliman, men hejdas af Lord Simpley, som jemt anser Fliman vara Czaren. Nu återstår endast den verkliga Czar Peter. Hittills är denna Scene, efter Recensentens tycke, af en jemn stigande effect och har verkligen mycken Coup de Theatre, men då van Bett går löst på Czaren, emedan denne ej vill upptäcka sig, och han som motvårn fattar i en stol, för att dermed slå till Borgmästaren, så faller den nog mycket i det Burska. Känslan hinner likväl icke fullkomligen säras vid åsynen af ett slagsmål, ty Rideauen faller och åskådaren får således sjelf, efter sin fantaisie, göra den utveckling häraf, som han för godt finner. (Forts. e. a. g.)

Reflexioner i anledning af Allmänna Journalens 224:de Nummer innevarande år.

(Slut från N:o 5.)

Att upptaga och besvara alla Journalens invectiver tillåter icke rummet. Härpå torde Herr Strinnholm kanske sjelf vidlyftigare svara. Längre ner på sidan yttrar Recensenten sig om Bokens stil: "att den är ojemn, stundom allt för grann, stundom alltför trög och nästan förådrad; och om behandlingssättet: att det icke röjer den ordning, det sammanhang, den lugna värdighet, den storhet i åsigt, den styrka i omdömet, den fördomslöshet och opartiskhet man fordrar af den sanna häfdatecknaren." Det kan man kalla att squadronera på ägta vis. Hvilken Bok skall nu härnäst blifva föremålet för ett dylikt tummande? Hur länge ämnar Journalen fortsätta ett sådant handverk? När man, som Journal-Recensenten, ofta röjer så grof okunnighet, hvarföre åtminstone då icke hellredre tåga, än att tala dumt. Någon skall säga om dessa rader: Min Herre! ni tyckes också höra till något visst skrä; hvar-

före annars detta fäktande — eller ock vara en person, som genom synnerlig vänskap eller andra motiver blifvit uppmärad till denna för Journalen snäsande Epistel. Härpå får jag svara. Jag hör också till ett parti, men hvarken till gamla eller nya scholans — om ej i de fall, då de öfverensstämma med sanningen. Mitt partie är kärleken till det rätta. Val vet jag att det hör till vår tids modejargon, att fördöma vissa ting, emedan de sticka af från den vanliga stråkvägen, att man gillar en och samma sak hos den ena, hvilken sak man förkastar hos en annan, emedan man anser honom höra till det eller det partiet; väl vet jag, att man bäckar sig djupt för vissa Böcker, i fall de hafva någon bestjernad man till författare, äfvenså vet jag, hur skrämsigt, personelt och tafatt vår tid nyttjar kritikens svärd, hur det hör till modet att misskänna å ena sidan och öfverlasta, med loford å den andra — men det hindrar icke, att rakt ut säga sin öfvertygelse, utan att låta sig dragas mer åt den högra än åt den venstra sidan.

Jag älskar sanning och hatar lögn, den sednare må finnas i Allmänna Journalen, Litteratur-tidningen, eller hvar som helst, den må förgylla sig i granna omslag, löpa som backhare gata upp och gata ner, smila, krusa, belacka — friserer upp sig i någon nymodig harlekens moraltröja. — Lögn blir ändå lögn — likasom Allm. Journalens Recension en ingen ting bevisande Recension. Sanning kan hvar och en förstå, blott man älskar den. Ett brott mot förnufvets Majestät är lika stort brott som mot sedolärans, och emellan en usel scribler och en som lefver ochristeligt, är ingen stor åtskillnad. Att utplantera förvrängde ideer eller förföra till det ondt är, är sak samma, det dåliga må vara i lefnad, tanka, tal eller tryck, det är i alla fall lika dåligt, om det också bär olika dragt. Karlavulet tillhör det oss. Sven-

skar att handla, så väl i gerning som i vetenskap och konst. — Själfständighet i tanke- och skrifverlden, begär man — manliga och kloka omdömen, önskar man, och der man ej förmår ästadkomma detta, tige man. — Sanningens rätt är hvar och en pligtig att försvara, så vidt han förmår. Det duger ej längre, ty man börjar nu se något bättre än för 10 år sedan, att prata — man begär, om ej filosofiska deduktioner, åtminstone logisk sanning och sammanbindning; icke raffs, men något helgjutet. De gamla afgudarne äro sönderslagne. Hvertill tjenar att samla spillrorne? Någon herrligare bild är ännu icke uppsatt, än mindre gjuten; det kan man ej eller begära. Platsen måste rengöras. Men rasande mycket bedrager man sig, om man tror att tiden går tillbaka. Han går fram och skjuter till och med omedvetet förmörkade Journalister med sig. Den som ej förmår följa med dess brusande vind, kastar han omkull. Men det är nog sagt. Jag slutar. Farväl benägne Läsare. Tro ej man är partisk, för det man talar med värma. Friskt mod och friskt blod är min lösen. Farväl.

*Ytterligare bevis på konsten att
Recensera ett Arbete, som man
icke genomläst.*

En bland de i ofvanstående Artikel omnämnde *goda Recensioner i Allmänna Journalen*, är, utan tvifvel, den af Herr Kansli-Rådet Malmströms allmänt berömda Prof-Predikan i Westerås Domkyrka, på Tredje Söndagen efter Påsk, innevarande år. — Samma Predikan har uti *Svensk Litteratur-Tidning* N:o 27, d. 26 Juni 1819, (Upsala, Palmblad & Comp.) fått en Recension, som, för sin, i ofvanstående afseende, vundna märkvärdighet, här införes hel och hällen, med bifogade Anmärkningar: "Högmas-

"so-Predikan, hällen i Westerås Domkyrka, m. m. Predikantens Ingångspråk är hämtadt ur 5 Mos. Bok. 33. Vål är Dig Israel! m. m. och hans Betraktelse-amne: En rätt Christens glädje och sällhet på jorden."

"Talaren anser Christna Religionen, såsom hafvande en tvåfaldig välgörande verkan, nämligen, dels att upphöja och förädla våra naturliga njutningar, dels att skänka oss nya, föga eller alldeles icke kände utom Christendomen. a) Det behöfves visserligen icke något mera, för att finna, att man i denna Predikan icke har att söka den äkta Christeliga Predikotonen; b) hvarföre också Talaren välbetänkt uteslutit nästan alla Bibelspråk. c) Deremot är Dictionen visserligen ren, vårdad, och enligt vissa åsigtigt betraktad, verkliggen manligt värtalig. d) Dock skulle Recensenten råda Författaren, att i sina kommande andeliga Tal, utesluta sådana ord som Salighetshöfdinge, e) m. fl."

Anmärkingar vid föregående Recension.

a) Religionens tvåfaldiga välgörande verkan, till befrämjande af vår jordiska sällhet, är, enligt Författarens tydeliga uppgift, hufvudsakeligen den, att hon dels ökar våra njutningar, dels förmindskar vårt lidande. De verkningar af Religionen, hvilka Recensenten här citerar, äro blott underdelningar utaf den förra af nysnämnde 2:ne hufvudsakeliga momenter.

Det vore curieust, att få veta, hurudan den äkta Christeliga Predikotonen, efter Recensentens tanka, rätteligen bör vara. Kanhända stöter han sig på benämningen af naturliga njutningar, likasom skulle dermed menas endast de sinnliga eller animaliska, då likväl Författaren, under denna art eller class af jouissances, uttryckeligen inbegriper äfven de intellectuella och de moraliska, och då det utomdessa är ögonskenligt,

att Epithetet Naturliga bör nyttjas i motsatts till de religiösa eller sådana nöjen, för hvilka vi hafva att tacka Religionen; på samma sätt som man säger: "den naturliga människan," i motsatts till den som af Religionen är upplyst och förbättrad; o. s. v. — Kanhända är ock Recensenten tillgifven den Secten, som påstår, att man ej kan vara en rätt Christen, utan att beständigt sörja, beständigt hänga hufvudet, klada sig i säck och aska, m. m.

Nej, Däre! i en mjältsjuk dröm,

Du dig en Gud ur hjernan skapar,

Som dina egna lyten apar.

c) Denna Predikan innehåller likval mer än fyratio Bibelspråk, ehuru intendera, utom Ingångspråket, är citeradt. Ett sådant citerande är också icke allenastr brukeligt, utan äfven onödigt för alla Läsare, som hafva någon kännedom af Bibelen, och dessutom i flere afseenden olämpligt.

d) En sådan compliment var oväntad af denna Recensent.

e) Vår Frälsares benämning af Salighetshöfdinge är icke allenast öfvermåttan skön, och i detta sammanhang högst tjenlig: den förekommer äfven i sjelfva Bibelen, Hebr. 2: 10: der de Grekiska orden: 'Ο Αρχηγός της σωτηρίας, ej hade kunnat lyckligare tolkas. Det är omöjligt, att ens genom gissning finna en orsak, hvarföre en sådan benämning kunnat, i Recensentens ögon, synas så förkastelig.

Allt detta bevisar oemotsägeligt, att denna Recensent icke genomläst sjelfva den Predikan, hvilken han företagit sig att recensera, så framt man icke skulle supponera att han är lika obevandrad i den Hel. Skrift, som okunnig om den äkta christeliga Predikotonen. För Recensentens heder, har man häldst velat antaga det förstnämnda af dessa alternativer.

N:o 7 utgifves nästa Måndag.

Stockholm, tryckt hos JOHAN IMNELIUS.